

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Konkurencieschopnosť európskeho sklárskeho a keramického priemyslu vzhľadom na balík opatrení EÚ v oblasti klimatických zmien a energetiky“

(prieskumné stanovisko na žiadosť českého predsedníctva)

(2009/C 317/02)

Spravodajca: **pán ZBOŘIL**

Pomocný spravodajca: **pán CHRUSZCZOW**

V liste z 10. decembra 2008 podľa článku 262 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva požiadal v mene českého predsedníctva Marek Mora, český podpredseda vlády pre európske záležitosti, Európsky hospodársky a sociálny výbor o vypracovanie stanoviska na tému

„Konkurencieschopnosť európskeho sklárskeho a keramického priemyslu vzhľadom na balík opatrení EÚ v oblasti klimatických zmien a energetiky“.

Poradná komisia pre priemyselné zmeny, poverená prípravou prác výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 4. júna 2009. Spravodajcom bol pán Zbořil a pomocným spravodajcom pán Chruszczow.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 455. plenárnom zasadnutí 15. a 16. júla 2009 (schôdza zo 16. júla) prijal jednomyselne nasledujúce stanovisko:

1. Závery a odporúčania

1.1. Európsky sklársky a keramický priemysel je nedeliteľnou časťou hospodárskej štruktúry Spoločenstva a je zrejme jedným z najstarších odvetví, pričom jeho história má už približne 4 000 rokov. V súčasnosti musí reagovať na viaceré výzvy týkajúce sa jeho konkurencieschopnosti. Niektoré vyplývajú z globalizácie, zvýšenej regulácie v oblasti životného prostredia alebo zo stúpajúcich nákladov na energiu.

1.2. Obe odvetvia sú energeticky náročné. Obe využívajú vlastné suroviny a ich produkty sa predávajú hlavne na území EÚ (hoci pododvetvia obalového skla a stolového riadu majú rozsiahle exportné trhy, pričom stolový riad sa exportuje do celého sveta a obalové sklo tvorí veľkú časť exportu EÚ určeného pre luxusné trhy). Priamo vytvorili takmer pol milióna pracovných miest a nepriamo oveľa viac ďalších, či už v odvetví dodávok surovín alebo v odvetviach, ktoré využívajú tieto produkty (najmä v stavebníctve).

1.3. Ich produkty sú v tejto fáze rozvoja Spoločenstva absolútne kľúčovými a nejedná sa o mnoho dostupných konkurenčných náhradných materiálov. Obe odvetvia sú vystavené konkurencii z rozvojových krajín, ktoré využívajú zložitejšie podnikateľské prostredie v EÚ.

1.4. Sklárske výrobky, ak sa správne recyklujú, predstavujú z hľadiska výroby energie z obnoviteľných zdrojov a úspor energie výhody, ktoré prevážia množstvo energie spotrebované pri ich výrobe a emisie CO₂, ktoré sa pri nej uvoľnia. Využívanie týchto výrobkov počas ich životného cyklu, ktorý môže trvať dvadsať a viac rokov, má preto rozhodujúci význam pri plnení európskych environmentálnych cieľov v oblasti bývania, dopravy a obnoviteľných zdrojov energie. Pri konečnej likvidácii, po opakovanej recyklácii, nevznikajú nijaké emisie.

1.5. EHSV považuje za dôležité venovať sa kľúčovým aspektom, ktoré ovplyvňujú konkurencieschopnosť sklárskeho a keramického priemyslu a vytvoriť podpornejšie podnikateľské prostredie v EÚ, ako to odporúčili analýzy oboch odvetví ⁽¹⁾. Mali by sa zohľadniť osobitosti oboch odvetví, najmä rôznorodé uplatnenie a využitie širokej škály produktov, environmentálny prínos, stupeň energetickej náročnosti, úroveň koncentrácie odvetví, ako aj ich regionálny rozmer a podiel malých a stredných podnikov (MSP) v oboch odvetviach.

1.6. Skúsenosti a oddanosť práci vyplývajúce z dlhšej tradície priemyslu a remesiel a dobrej kvality vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj kultúrneho a spoločenského dedičstva na príslušných územiach a v obciach, sú najdôležitejším a nenahraditeľným majetkom v sklárskom a keramickom priemysle. Celá politika v tejto oblasti by mala túto jednoduchú skutočnosť brať do úvahy. Žiaľ, vplyv, ktorý niektoré opatrenia môžu mať na toto kultúrne a historické bohatstvo, sa často podceňuje a dokonca prehliada.

⁽¹⁾ Pozri poznámky pod čiarou č. 4 a 5.

1.7. Bez ohľadu na súčasný hospodársky pokles je potrebné riešiť kľúčové otázky zachovania a posilnenia konkurencieschopnosti oboch odvetví, pretože majú systematickú povahu a nesúvisia s krízou.

1.8. Odvetvia by mali byť predovšetkým podporované na ceste k inovácii, pretože napomôže posilneniu postavenia európskeho sklárskeho a keramického priemyslu na trhu, zmenší jeho vplyv na životné prostredie, a tiež umožní zohrávať v spoločnosti dôležitejšiu úlohu v úsilí o zmiernenie vplyvov klimatických zmien.

1.9. Vzhľadom na vplyv odvetví na životné prostredie a ich očakávaný prínos k zmierneniu klimatických zmien by sa malo vážne začať uvažovať o ich spravodlivom začlenení do systému obchodovania s emisnými kvótami skleníkových plynov v Spoločenstve (ETS EÚ), ktorý zohľadňuje analýzy životného cyklu celých odvetví, prínosy ktorých ďaleko presahujú súvisiace environmentálne škody. V stručnosti, všetky spracovateľské odvetvia by mali byť vyňaté z aukcií kvót na celé obdobie obchodovania do roku 2020, čo by odstránilo výrazné neistoty a prekážky v oblasti investovania. Tento krok by výrazne posilnil konkurencieschopnosť odvetví.

1.10. Vplyv balíka EÚ v oblasti energetiky a klimatických zmien na ceny energií v sklárskom a keramickom priemysle, ktorý ovplyvňuje aj dodávateľské reťazce, by mal byť v najvyššej možnej miere tlmený prostredníctvom dobrého fungovania energetických trhov. Je preto dôležité podporovať hospodársku súťaž na energetických trhoch a rozvoj celoeurópskych elektrických sietí, čo povedie k dlhodobej bezpečnosti dodávok energie.

1.11. Výrazne by malo byť podporované úsilie zamerané na zvýšenie vyzbieraných množstiev skla a následné využitie recyklovaného skla (čo vyústi do priaznivého vplyvu na životné prostredie vďaka zlepšenej energetickej hospodárnosti a zníženému množstvu emisií oxidu uhličitého).

1.12. Je potrebné posilniť existujúce, prípadne zaviesť nové, regulačné opatrenia zamerané na odstránenie nekalých obchodných praktík napr. falšovanie známych dizajnov alebo obchodných značiek. Súčasťou riešenia môže byť aj označovanie krajiny pôvodu. EHSV tiež víta činnosť organizácií spotrebiteľov a verí, že sú prirodzenými spojencami výroby s vysokou pridanou hodnotou. Podpora organizácií spotrebiteľov v EÚ, ale aj v krajinách, ktoré nie sú členmi EÚ má veľký prínos nielen pre spotrebiteľov, ale aj spoločnosti vyrábajúce kvalitný tovar.

1.13. Ďalšia politická podpora a spoločná činnosť EÚ by bola prospešná pri:

- odstraňovaní dovozných bariér na trhoch mimo EÚ,
- zlepšení prístupu MSP k správnym informáciám o trhu,

— uľahčení prístupu k postupom verejného obstarávania na vznikajúcich trhoch,

— odstraňovaní obchodných bariér pri surovinách z Číny,

— podporovaní recyklácie obalového skla v uzavretom cykle v celej EÚ.

1.14. Výborné vplyvy na životné prostredie pri mnohých sklárskych a keramických produktoch (izolačné materiály, okná s dvojitým zasklením atď.) by mali byť podporované ako príklady šetrenia energiou pre odvetvie výstavby EÚ. Okrem toho by táto technológia mala byť súčasťou všetkých transferov technológií do krajín mimo EÚ s vysokým potenciálom úspory energie. Vysoká potenciál napríklad existuje v krajinách bývalého Sovietskeho zväzu vzhľadom na nastávajúce zmeny v oblasti energetickej politiky. Spoločné projekty (ako mechanizmy čistého rozvoja) môžu rovnako výrobcom v EÚ pomôcť kompenzovať ich vlastné emisie CO₂.

1.15. Najlepším nástrojom na podporu sklárskeho priemyslu a prínosom k politike v oblasti klimatických zmien sú stimuly vlád členských štátov v odvetví výstavby s cieľom optimalizovať energetickú hospodárnosť budov.

1.16. EHSV odporúča, aby orgány EÚ oživilí koncept tvorby lepšej legislatívy, ktorý sa zasekol bez výrazného (a veľmi potrebného) pokroku. Okrem toho by sa nový regulačný predpis mal dôkladnejšie pripraviť, prediskutovať so zainteresovanými stranami a mal by sa dôslednejšie zhodnotiť jeho vplyv na základe skutočných údajov, a nie nepodložených predpokladov. Podnikateľské prostredie by sa malo rozšíriť, keďže ďalšie obmedzenia by boli v protiklade so zásadami trvalo udržateľného rozvoja.

2. Úvod: zohľadnenie faktorov konkurencieschopnosti

2.1. Toto stanovisko vypracované na žiadosť českého predsedníctva Rady EÚ sa zaoberá konkurencieschopnosťou sklárskeho a keramického priemyslu, ktoré sú hlavným príkladom energeticky náročných odvetví. Predložená analýza sa zameriava na dosah balíka opatrení EÚ pre oblasť klímy a energetiky, pričom zohľadňuje aj ďalšie faktory, ktoré ovplyvňujú konkurencieschopnosť energeticky náročných odvetví vo všeobecnosti a sklárskeho a keramického priemyslu osobitne.

2.2. Na základe toho EHSV adresuje tvorcom politiky viacero odporúčaní ako sklársky a keramický priemysel riadiť, aby si zachoval svoje konkurenčné postavenie a dosiahol všetky pozitívne výsledky, ktoré môže ponúknuť v rámci politiky EÚ pre oblasť klimatických zmien (pozri predchádzajúcu časť).

2.3. Keramika a sklo sú základnými materiálmi (tak ako napríklad oceľ, hliník a ďalšie neželezné kovy, chemikálie, cement, vápno, celulóza a papier), ktorých výroba a spracovanie sú energeticky náročné, a ktoré predstavujú nenahraditeľný základ priemyselných hodnotových reťazcov ⁽²⁾.

2.4. *Hnacie sily konkurencieschopnosti energeticky náročných odvetví možno zhrnúť nasledovne:*

2.4.1. *Skúsenosti a oddanosť práci* vyplývajúce z dlhej tradície priemyslu a remesiel a dobrej kvality vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj kultúrneho a spoločenského dedičstva na príslušných územiach a v obciach. Takéto hodnoty je často veľmi náročné presunúť na iné miesto.

2.4.2. *Udržateľná technologická inovácia a inovácia výrobkov.* Sú nevyhnutné na dosiahnutie efektívnej spotreby materiálu a energie, kvality, spoľahlivosti, ekonomickej efektívnosti, trvanlivosti, vplyvu na životné prostredie atď.

2.4.3. *Dostupnosť základných surovín*, pokiaľ možno z EÚ. Suroviny dovážané z politicky bezpečných regiónov za rozumné prepravné ceny sú však tiež veľmi žiaduce.

2.4.4. *Dostupnosť energie*, vrátane primárnych zdrojov energie. Dostupnosť nemožno posudzovať len na základe funkčnej energetickej siete a cien energií: veľmi dôležitú úlohu tiež zohráva istota dodávok energie. Vplyv na spotrebu energie je nutné posúdiť v rámci celého hodnotového reťazca.

2.4.5. *Konkurencieschopné prevádzkové riadenie a správne investovanie.* Na jednej strane tvoria suroviny a bezpečné dodávky energie hlavné nákladové položky energeticky náročných odvetví a spravidla predstavujú vysoké percento celkových výdavkov. Na druhej strane tieto odvetvia zvyčajne pracujú s nízkymi maržami a sú náročné na kapitál. Všetko toto vyžaduje mimoriadne konkurencieschopné prevádzkové riadenie a správne financovanie investícií.

2.4.6. *Environmentálna udržateľnosť a s tým spojený regulačný rámec týkajúci sa energie a klimatických zmien* sú v EÚ pre tieto základné energeticky náročné odvetvia veľmi prísne, hoci environmentálne charakteristiky energeticky náročných odvetví sa za posledné dve desaťročia výrazne zlepšili a možno očakávať ďalšie postupné zlepšovanie ako výsledok uplatňovania smernice o integrovanej prevencii a kontrole znečisťovania životného prostredia.

2.4.6.1. Osobitnú pozornosť treba venovať nedávno prijatému *balíku opatrení EÚ pre oblasť klímy a energetiky* ⁽³⁾, ktorý môže vážne ovplyvniť konkurencieschopnosť energeticky náročných odvetví, keďže bol všeobecne uznaný EHSV, Európskou komisiou, Radou a Európskym parlamentom prostredníctvom ich dokumentov.

2.4.6.2. Orgány a zainteresované odvetvia nedávno predstavili viaceré štúdie vplyvu, ktoré boli publikované pred prijatím balíka aj po ňom. Tieto štúdie jasne ukazujú, že presun emisií CO₂ má na energeticky náročné odvetvia výrazný vplyv a že uplatňovanie balíka musí byť starostlivo navrhnuté tak, aby zohľadnilo hospodársku krízu a závery rokovaní COP15, ktoré sa uskutočnia v decembri 2009 v Kodani.

2.4.6.3. Odvetvia výroby základných materiálov, vrátane sklárskeho a keramického priemyslu, využívajú najmä fosílna palivá a ceny za rôzne zdroje energie na ne vplyvajú viacerými spôsobmi. Okrem fosílnym palív majú tiež spravidla vysokú spotrebu elektrickej energie.

2.4.6.4. Vplyv opatrení politiky v oblasti klímy na náklady je doposiaľ jednostranný, obmedzuje sa na krajiny a prevádzky v rámci EÚ, zatiaľ čo ostatné krajiny nemajú žiadne záväzné nástroje podobné ETS EÚ. Dokonca aj v rámci Spoločenstva sa táto záťaž obmedzuje len na elektrárne a na energeticky náročné odvetvia.

2.4.6.5. Európske energeticky náročné odvetvia dali najavo svoj pozitívny postoj k politike v oblasti klimatických zmien a dosiahli celkové zníženie emisií skleníkových plynov o 6 % oproti roku 1990, hoci objem výroby sa zvýšil. Dokazuje to, že emisie a hospodársky rast nie sú vzájomne prepojené. Na druhej strane toto úsilie nebolo jednoduché, malo by sa preto reálne prihliadať na technické možnosti jednotlivých technológií v rámci týchto odvetví, keď sa stanovujú budúce ciele a mechanizmy na zníženie emisií.

2.4.6.6. Zatiaľ čo odvetvie energetiky môže náklady spôsobené opatreniami na ochranu klímy premietnuť priamo do cenovej politiky v energetike, energeticky náročné odvetvia nemajú takú možnosť: kvôli silnej medzinárodnej konkurencii z krajín mimo EÚ tieto odvetvia nemôžu využívať presun nákladov ani neočakávaný zisk.

2.4.6.7. Energeticky náročné odvetvia sú tak vystavené vplyvu ETS EÚ dvojnásobne: musia sa nepriamo prispôbiť rastúcim cenám elektrickej energie a znášať priame náklady vyplývajúce z ETS EÚ. Je možné, že nedávne rozhodnutia, ktoré prijala Rada a Európsky parlament, čiastočne zmiernia očakávanú finančnú záťaž spojenú s obchodovaním s kvótami, hoci toto tiež znamená len odklad tejto záťaže na obdobie po roku 2020.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV na tému „Dosah prebiehajúceho vývoja energetických trhov na priemyselné hodnotové reťazce v Európe“, Ú. v. EÚ C 77, 31.3.2009, s. 88-95.

⁽³⁾ Pozri tlačovú správu Európskej komisie IP/08/1998 na stránke <http://europa.eu/rapid/>.

2.4.6.8. Energeticky náročné odvetvia prešli vážnymi technologickými zmenami, aby si počas posledných dvadsiatich rokov udržali konkurencieschopnosť a ako výsledok dosiahli spomenuté celkové zníženie o 6 % v čase, keď energetický priemysel zaznamenal dokonca nárast emisií. Preto stanoviť pre energetický priemysel a energeticky náročné odvetvia rovnaký východiskový rok (2005) a rovnaké ciele znamená ešte viac znevýhodniť energeticky náročné odvetvia. Energeticky náročné odvetvia v roku 2005 dosiahli v skutočnej prevádzke celkové zníženie o 50 % na základe Kjótskeho protokolu z roku 1990 a nový systém obchodovania s emisnými kvótami by ich nútil dosiahnuť ďalšie 21 % zníženie oproti emisiám vyprodukovaným v roku 2005. Takýto tlak by úspešné odvetvia sankcionoval, takže by boli nútené buď znížiť svoj hospodársky rast, alebo dokonca obmedziť svoje hospodárske aktivity a nakoniec odísť mimo hospodárskeho priestoru EÚ.

2.4.6.9. Niet pochyb, že také jednostranné zaťaženie môže viesť k premiestneniu, a tým tiež k obávam o presunu emisií CO₂. Ani súčasná kríza a následná možnosť uloženia ušetrených kvót zo súčasného obdobia obchodovania, ani odklad pridelovania emisných kvót formou aukcie na neskôr nemôže zmeniť zraniteľnosť odvetvia, ak nebude v roku 2009 prijatý **primeraný** medzinárodný dohovor nadväzujúci na Kjótsky protokol.

3. Sklársky a keramický priemysel EÚ – hlavné hnacie sily konkurencieschopnosti

3.1. Sklársky priemysel ⁽⁴⁾ vo všeobecnosti zahŕňa výrobu plochého skla, obalového skla, stolového riadu (domáce sklo), sklenných vlákien a špeciálnych druhov skla. V roku 2007 sklársky priemysel EÚ vyrobil približne 37 miliónov ton rôznych typov skla v hodnote približne 39 miliárd EUR, čo predstavuje 32 % svetovej výroby. Nárast objemu výroby v EÚ od roku 2000 stagnoval. V objemovom vyjadrení, obalové sklo tvorilo v roku 2007 58 % výroby a ploché sklo 27 %. Stolový riad predstavoval 4 %, izolačné vlákna 6 %, vystužovacie vlákna 2 % a špeciálne druhy skla tvorili 3 % objemu výroby sklárskeho priemyslu.

3.2. Z hľadiska polohy sa sklársky priemysel stále koncentruje v EÚ 15, obzvlášť v Nemecku, Francúzsku, Taliansku, Španielsku a Spojenom kráľovstve, ktoré v roku 2007 spolu pokryli 68 %. Nové členské štáty EÚ tvorili 15 % a ostatné krajiny EÚ 15 pripadlo 17 %. Nemecko je celkovo najväčším producentom, zatiaľ čo výroba v rámci EÚ 12 je sústredená v Poľsku a Česku. Sklársky priemysel v Nemecku, Česku a Poľsku predstavuje súčasť národného dedičstva týchto krajín vzhľadom na dlhú históriu v týchto oblastiach. Ozdobné sklo a vysoko kvalitné krištáľové sklo sú považované za tradičné umelecké výrobky.

3.3. Zamestnanosť v sklárskom priemysle EÚ má od roku 2000 všeobecne klesajúcu tendenciu, čo spôsobili najmä požiadavky produktivity v kombinácii so zvýšenou automatizáciou, konsolidáciou odvetvia a nižšími cenami konkurencie. V roku 2007 bolo v sklárskom priemysle EÚ zamestnaných 234 000 ľudí. Z toho 40 % pochádzalo z EÚ 12, čo znázorňujú aj rozdiely medzi EÚ 12 a EÚ 15 v objeme kapitálu a pracovnej sily. Najväčší počet pracovných miest spomedzi EÚ 12 je v Poľsku a Česku a spolu tvoria približne 71 % zamestnanosti EÚ 12. Produktivita na jedno pracovné miesto v roku 2007 bola 160,5 tony.

3.4. Výroba v sklárskom priemysle sa sústreďuje najmä do hlavných pododvetví (ploché a obalové sklo), zatiaľ čo koncentrácia ostatných pododvetví (domáce a krištáľové sklo) nie je veľmi vysoká. Tieto pododvetvia sú preto vystavené väčším rizikám (trh, financovanie, atď.) keďže menší výrobcovia trpia nedostatkom zdrojov najmä v súčasnom náročnom podnikateľskom prostredí.

3.5. Celkovo sa najviac sklárskych výrobkov predá v rámci Spoločenstva. V roku 2007 to bolo 90,7 % (podiel na celkovej hmotnosti). 3,496 miliónov ton bolo vyvezených, čo predstavuje približne 9,3 % celkového objemu výroby. Domáce a krištáľové výrobky (25,4 %) a špeciálne druhy skla (38,6 %) tvorili prevažnú väčšinu vývozu. V roku 2007 vývoz vzrástol o 5,3 %. Dovoz oproti tomu zaznamenal ročný nárast o 35,8 % za rovnaké obdobie, čím prevýšil objem vývozu (3,601 miliónov ton v roku 2007). Priemerná cena vyvezeného skla bola 1 780,10 eur za tonu, čo je podstatne viac než cena 1 159,50 eur za tonu dovezeného skla. Najväčší dovozcovia z hľadiska objemu sú Čína a Taiwan. Narastá tiež objem, ktorý dováža India, Turecko a Japonsko. Dovoz plochého skla do Číny vzrástol od roku 2004 desaťnásobne.

3.6. Sklársky priemysel EÚ čelí náročnému obdobiu počas rokov 2007 až 2009, keďže hospodárska činnosť sa spomaľuje v dôsledku úverovej krízy a znižovania dopytu. Odvetvie stavebníctva sa zdá byť obzvlášť ohrozené, pretože dôvera domácností a znižovanie výdavkov a dopyt v oblasti investícií sú obmedzené. Takýto vývoj má samozrejme výrazný vplyv na sklársky priemysel: približne 90 % sklárskych produktov je určených pre priemyselné odvetvia vyrábajúce spotrebný tovar (automobilový priemysel a výroba iných dopravných prostriedkov, elektrotechnický, chemický, potravinársky priemysel, atď.) a stavebníctvo. Sklársky priemysel je do veľkej miery závislý od stability a rozvoja spomenutých odvetví.

3.7. Tieto náročné podmienky nastanú v dôsledku rozšírenia kapacity krajín susediacich s EÚ. Odhaduje sa, že v rokoch 2004 až 2009 sa v niekoľkých krajinách, vrátane Ruska, Ukrajiny, Bieloruska, Kataru, Spojených arabských emirátov a Egypta vyrobí približne 7,3 miliónov ton skla. Najväčší nárast nastane v objeme plochého a obalového skla. Takáto expanzia bude pravdepodobne znamenať ďalší nárast trhu, čo by malo tvorcov politiky iba podnietiť k tomu, aby zabezpečili výrobcom skla z EÚ rovnaké podmienky činnosti.

(4) Štúdie o konkurencieschopnosti odvetví na základe rámcovej zmluvy – Konkurencieschopnosť sklárskeho priemyslu, október 2008.

3.8. Sklársky priemysel EÚ čelí mnohým výzvam týkajúcim sa konkurencieschopnosti, z ktorých viaceré vyplývajú z globalizácie, zvýšenej regulácie v oblasti životného prostredia alebo z rastúcich nákladov na energie. Postupný nárast počtu porovnateľných sklárskych výrobkov za nižšiu cenu, ktoré sa dovážajú z krajín s rýchlo sa rozvíjajúcim hospodárstvom ukazuje, že konkurenčná výhoda sklárskeho priemyslu EÚ sa znižuje, a to obzvlášť na trhoch s výrobkami s nízkou hodnotou.

3.9. Sklársky priemysel čelí právnym predpisom v oblasti životného prostredia, ktoré sa týkajú spotreby energie, emisií CO₂, prevencie znečisťovania a odpadu, ako aj ďalším predpisom v tejto oblasti. Výrobcovia z krajín mimo EÚ, najmä z rozvojových krajín, majú oveľa menej prísne právne predpisy v oblasti životného prostredia, a preto aj menej výrobných obmedzení a nižšie výrobné náklady. Okrem spomenutých problémov, čelí sklársky priemysel EÚ aj týmto problémom spojeným s konkurencieschopnosťou:

3.9.1. *Požiadavky na znižovanie nákladov.* Tlak na náklady spôsobený zintenzívnením svetovej hospodárskej súťaže v európskom priemysle, napr. vo výrobe automobilov, spotrebiteľskej elektronike, leteckých spoločnostiach a maloobchode, môže negatívne ovplyvniť sklársky priemysel. Všetky tieto odvetvia sú určitým spôsobom priamymi alebo nepriamymi zákazníkmi sklárskeho priemyslu EÚ, a preto má globalizácia priamy vplyv na profil dopytu sklárskeho priemyslu EÚ.

3.9.2. *Nadmerná svetová výrobná kapacita priemyslu.* Európsky sklársky priemysel má v niekoľkých pododvetviach (vrátane plochého skla) nadmernú kapacitu, ktorá znižuje ziskové rozpätie, čo by naň mohlo mať nepriaznivý vplyv. Na druhej strane by však zvyšujúca sa výroba mohla urýchliť splnenie požiadaviek zákazníkov po skončení krízy.

3.9.3. *Tlak na zvyšovanie cien energie (a vstupov).* Nárast dopytu po energii celkovo ovplyvňuje dlhodobé dodávky a ceny v sklárskom priemysle EÚ. Keďže sklársky priemysel je jedným z energeticky najnáročnejších odvetví a náklady na energiu tvoria veľký podiel z celkových výrobných nákladov, znamená to preň vážnu hrozbu. Je dôležité, aby sa na reťazovú reakciu balíka EÚ v oblasti energetiky a klimatických zmien upriamila pozornosť: sklársky a keramický priemysel pravdepodobne absorbuje predpokladaný nárast cien energií vo svojich prevádzkach. Tento nárast je výsledkom viacerých faktorov, vrátane systému obchodovania s emisnými kvótami, investícií do kapacít výroby energie a prenosových sietí a potreby zabezpečiť vyšší podiel obnoviteľných zdrojov medzi zdrojmi výroby elektrickej energie. Okrem toho sa v dôsledku vývoja cien energií môžu zvýšiť aj ceny základných surovín, napr. uhličitanu sodného alebo piesku.

3.9.4. *Predpisy týkajúce sa pracovných podmienok.* Viaceré predpisy týkajúce sa pracovných podmienok ovplyvňujú vstupné materiály a spôsob, ako sa s nimi narába, akým sú uskladnené a spracovávané. Mnohé krajiny mimo EÚ majú menej prísne predpisy, a preto aj nižšie výrobné náklady. Priemyselné podniky EÚ napriek tomu prijali zodpovednosť za bezpečnosť v tejto oblasti.

3.9.5. *Obchodné obmedzenia a falšovanie môžu obmedzovať vývoz na trhy mimo EÚ.* Mnohé vývozné trhy zavádzajú na tovar z EÚ clá. Vysoká colná sadzba je vymeraná napríklad na výrobky EÚ predávané v Spojených štátoch. Konkurencieschopnosť mnohých výrobcov skla z EÚ ohrozujú firmy so sídlom mimo EÚ, ktoré falšujú európske dizajny. Toto v súčasnosti predstavuje veľký problém pre mnohých výrobcov a očakáva sa, že pokiaľ sa v budúcnosti neprijmú patričné a dôkladné opatrenia, ostane to tak aj naďalej. Na podporu odvetví orientovaných na dizajn existujú tiež iniciatívy, ako je napr. iniciatíva Európskej komisie **China IPR SME Helpdesk**, špecializované didaktické materiály a semináre a individualizovaná pomoc pri problémoch v oblasti práv duševného vlastníctva.

3.10. V roku 2006 *keramický priemysel EÚ* ⁽⁵⁾ vyrobil a predal rôzne keramické výrobky v hodnote približne 39 miliárd EUR. Nárast výroby bol za posledné roky veľmi nízky. Dve najväčšie pododvetvia sú pododvetvie obkladačiek a dlaždíc a pododvetvie tehál a škridiel. Spolu s keramickými rúrami patria do skupiny hlinených stavebných materiálov a predstavujú 60 % keramického priemyslu z hľadiska hodnoty výrobkov. Žiaruvzdorné výrobky tvoria 13 %, stolový a ozdobný riad 9 %, sanitárne výrobky 10 % a technické keramické výrobky 5 % hodnoty výrobkov. Medzi regióny s najväčšou výrobou patrí Nemecko, Spojené kráľovstvo, Španielsko a Taliansko. Nemecko a Spojené kráľovstvo sú hlavnými výrobcami vo väčšine pododvetví. Taliansko a Španielsko sú hlavnými centrami výroby keramických dlaždíc, tehál a škridiel a v menšej miere aj sanitárnych výrobkov. Výroba v nových členských štátoch EÚ je najsilnejšia v Česku, Poľsku a Maďarsku. Všetky tieto krajiny majú silný keramický priemysel a už tradične vyvážajú do iných krajín EÚ. Ich podiel na keramickom priemysle EÚ je však pomerne nízky.

3.11. Treba tiež spomenúť, že hoci väčšinu faktorov, ktoré charakterizujú sklársky priemysel a vplyvajú naň, možno uplatniť aj pri keramickom priemysle, jeden zásadný rozdiel ostáva. Zatiaľ čo sklársky priemysel je v podstate vysoko koncentrovaný, keramický priemysel má len veľmi málo vysoko koncentrovaných a integrovaných závodov.

3.12. Zamestnanosť v keramickom priemysle EÚ má od roku 2000 všeobecne klesajúcu tendenciu. Úroveň klesala najmä z dôvodu požiadaviek produktivity a nízkych cien konkurencie. V roku 2006 bolo v keramickom priemysle EÚ zamestnaných 330 000 ľudí, čo znamená mierne zníženie oproti 360 000 v roku 2005. Najväčšími zamestnávateľmi je pododvetvie obkladačiek a dlaždíc a pododvetvie tehál a škridiel. V roku 2006 tvorili spolu 52 % zamestnanosti v keramickom priemysle, nasledované odvetvím stolového a ozdobného riadu, ktorý predstavoval 22 %.

(5) Štúdie o konkurencieschopnosti odvetví na základe rámcovej zmluvy – Konkurencieschopnosť keramického priemyslu, október 2008, Eurostat 2006.

3.13. Zvyčajne okolo 20 až 25 % objemu keramickej výroby EÚ (viac než 30 % v prípade obkladačiek a dlaždíc) sa vyváža mimo EÚ. Prenikanie dovozu sa pohybuje od 3 do 8 % napríklad pri obkladačkách a dlaždiciach a žiaruvzdorných výrobkoch a do viac než 60 % pri stolovom a ozdobnom riade. Najväčšími vývoznými trhmi keramickeho priemyslu sú Spojené štáty, Švajčiarsko a Rusko. Kvôli zvýšenej konkurencii na trhoch EÚ spôsobenej dodávateľmi z takých trhov, ako je Čína a Turecko, ktorí majú nižšie náklady, pretrvávajúcejmu obmedzenému prístupu na niektoré trhy mimo EÚ a postupnému zhodnocovaniu eura oproti väčšine mien od roku 2000 sa v súčasnosti bilancia obchodu dostáva do nerovnováhy. Následne sa obchod a najmä podmienky obchodu pre vývozcov EÚ stali hlavnými problémami keramickeho priemyslu.

3.14. Keramický priemysel EÚ čelí mnohým **výzvam týkajúcim sa jeho konkurencieschopnosti**, z ktorých viaceré zapríčiňuje globalizácia a zvýšená regulácia v oblasti životného prostredia.

3.15. V niektorých kategóriách výrobkov, najmä v pododvetví stolového riadu, sa konkurenčná výhoda EÚ založená na inovácii a dizajne stále viac znižuje kvôli dovozu lacných výrobkov zo spomenutých krajín do EÚ, ako aj na ďalšie kľúčové trhy. EÚ je však stále hlavným svetovým aktérom v mnohých pododvetviach, najmä vo výrobe obkladačiek a dlaždíc.

3.16. Druhým najväčším faktorom konkurencieschopnosti je, že vo všeobecnosti keramický priemysel EÚ čelí narastajúcemu množstvu predpisov v oblasti životného prostredia a kontrole, a konkrétne záťaži spojenej so systémom s obchodovaním s kvótami. Hoci náklady na energiu predstavujú priemerne 30 % výrobných nákladov keramickeho priemyslu, emisie CO₂ na tonu sú nízke. Keramický priemysel predstavuje viac než 10 % celkových priemyselných zariadení regulovaných v rámci ETS EÚ, ale je zodpovedný za menej než 1 % priemyselných emisií CO₂. Výsledkom prijatej revízie smernice o ETS by malo byť, že do roku 2013 bude do ETS EÚ začlenených približne 1 800 keramických zariadení. Tieto zariadenia budú predstavovať menej než 1,5 % priemyselných emisií CO₂, ktorých sa táto smernica týka. Treba zdôrazniť, že keramické závody sú zvyčajne malé objekty, z ktorých 40 % vypustí za rok menej než 25 000 ton CO₂ a 70 % menej než 50 000 ton CO₂.

3.17. Štruktúra nákladov energeticky náročných výrobcov keramiky je znevýhodnená rastúcimi cenami vstupov: charakteristikou niektorých keramických pododvetví EÚ je, že sú z veľkej časti závislé od širokého okruhu pôvodných surovín, ktorých čoraz väčšie množstvo sa dováža z krajín mimo EÚ. Prieskum ukázal ako nedostatok konkurencieschopnosti vstupov do keramickeho výrobného procesu, najmä na trhoch s energiou, obmedzuje konkurencieschopnosť výrobcov keramiky z EÚ.

3.18. Hlavným problémom konkurencieschopnosti, ktorému keramický priemysel EÚ čelí, je prudké zvyšovanie objemu dovozu keramických výrobkov z krajín mimo EÚ, v ktorých sú predpisy týkajúce sa životného prostredia menej prísne a zákony v oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci miernejšie.

Pomerne striktné predpisy EÚ spôsobili, že európski výrobcovia keramiky už nemajú v svetovom meradle rovnaké podmienky na hospodársku súťaž, čo vytvorilo v oblasti konkurencieschopnosti množstvo výziev, ale aj množstvo možností.

3.19. Štruktúra nákladov keramickeho priemyslu (vysoké náklady na energiu a mzdu), pomerne nízka ziskovosť odvetvia a silnejúca konkurencia v EÚ, ako aj na vývozných trhoch preto spôsobia, že pre výrobcov keramiky bude nesmierne ťažké presunúť dodatočné náklady spojené s obchodovaním s kvótami CO₂ na spotrebiteľa. Okrem toho technológie a postupy keramickej výroby využívané na zníženie spotreby energie v peciach už sú vyspelé a veľký nárast účinnosti je najbližšej budúcnosti nepravdepodobný.

3.20. Keramický priemysel potrebuje vysoko kvalifikovanú pracovnú silu, musí mať k dispozícii potrebné nástroje a zručnosti na využívanie technológií a je preň nevyhnutná spolupráca rôznych oddelení bez ohľadu na ich polohu. Toto predstavuje veľkú výzvu pre MSP, ktoré skúmajú svetové príležitosti, ako aj pre veľké spoločnosti, ktoré vyvíjajú činnosť vo viacerých krajinách, ako je to v prípade pododvetvia výroby tehál. Odbornú základňu možno zdokonaľiť prostredníctvom zamerania na celoživotné vzdelávanie, zatraktívnenia odvetvia a cieľenej odbornej prípravy.

4. Ako môže sklársky a keramický priemysel prispieť k trvalo udržateľnému rozvoju EÚ, vrátane agendy konferencie v Kodani?

4.1. Mali by sme zhodnotiť klady a zápory sklárskeho a keramickeho priemyslu so zohľadnením trvalo udržateľného rozvoja ako celku. Obe odvetvia sú založené na vlastných, domácich minerálnych zdrojoch, ktorých je dostatok na zabezpečenie ich životnosti v rámci hospodárskeho priestoru EÚ, ako aj celého sveta. Tieto odvetvia vo veľkej miere zvládli riadenie svojho vplyvu na životné prostredie a nepredstavujú žiadne mimoriadne ohrozenie zdravia obyvateľov, či už z hľadiska chorôb z povolania alebo verejného zdravia.

4.2. V súčasnosti by sme nemali očakávať žiadny inovačný prelom v postupoch výroby skla a keramiky. Sklo sa taví a keramika sa vypaľuje pri vysokých teplotách, čo znamená, že fyzikálne limity zníženia emisií oxidu uhličitého, limity, ku ktorým sa tieto odvetvia rýchlo približujú. Žiaľ, tieto fyzikálne limity neboli zohľadnené pri vypracovaní revidovaného ETS EÚ, pretože neboli zaradené medzi ostatné energeticky náročné odvetvia s emisiami spojenými s ich výrobnými technológiami.

4.3. Technológie a procesy využívané v týchto odvetviach sú rozvinuté aj pokiaľ ide o energetickú spotrebu a emisie oxidu uhličitého. Nepredstavujú klimatický problém, ale skôr nedeliteľnú súčasť tohto riešenia. Sklársky priemysel napríklad:

- pomáha znižovať emisie oxidu uhličitého tým, že sklo ako izolačný materiál pomáha šetriť energiu,
- pomáha vyrábať energiu bez emisií oxidu uhličitého ako súčasť systémov na získavanie energie z obnoviteľných zdrojov,
- pri produkcii vznikajú emisie oxidu uhličitého, ktoré sú podstatne zanedbateľnejšie ako úžitok v súvislosti s oxidom uhličitým,
- má rozličné iné spoločenské prínosy, ako napríklad v zdravotníctve a pri úschove potravín.

4.4. Sklo patrí medzi materiály s veľmi vysokou mierou recyklácie. V rámci tradičného výrobného procesu preto existujú recyklačné cykly, pričom v niektorých ohľadoch ide o technológiu bez odpadov. Recyklované sklo predstavuje podstatnú časť použitého materiálu, najmä pri výrobe obalového skla. Životný cyklus tohto materiálu nestanovuje žiadne fyzikálne limity jeho recyklovateľnosti. V celej Európe sú zavedené recyklačné systémy, pričom v roku 2007 dosiahla miera recyklácie obalového skla 62 %. Každé úsilie o zvýšenie miery zberu skla a využitia recyklovaného skla môže konečný vplyv na životné prostredie zlepšiť tromi spôsobmi: (1) môže zlepšiť energetickú hospodárnosť: 1 % nárast recyklovaného skla zníži spotrebu energie o 0,25 %; (2) môže znížiť emisie oxidu uhličitého: 1 % nárast recyklovaného skla zníži emisie CO₂ o 0,47 % a (3) pomôže pri úspore surovín: využitie 1 tony recyklovaného skla na výrobu nového ušetrí 1,2 tony pôvodných surovín.

4.5. V praktických podmienkach sklárske produkty môžu pomôcť znižovať spotrebu energie, a tým aj emisie CO₂ napr. v budovách prostredníctvom izolačných sklenených vlákien alebo zasklenia s nízkym prestupom tepla. Izolovanie striech a stien by mohlo ušetriť 460 miliónov ton emisií ročne (čo je viac ako celkový záväzok EÚ vyplývajúci z Kjótskeho protokolu). Ak by sa napríklad všetky jednoduché alebo dvojité zasklenia v EÚ nahradili dvojítm alebo trojitým zasklením s nízkym prestupom tepla, zabránilo by to ročným emisiám CO₂ v objeme 97 miliónov ton. Toto množstvo sa rovná 21 miliónom ton ropného ekvivalentu, čo predstavuje ročnú energetickú spotrebu budov pre 19 miliónov obyvateľov. Sklenené vlákna využívané na vystuženie plastových materiálov vo veterných turbínach a sklenených materiálov v automobilovom priemysle (napríklad na zníženie dopytu po energii prostredníctvom menších požiadaviek na ochladzovanie) sú ďalšími uplatneniami, ktoré majú za následok zníženie emisií CO₂.

4.6. Využívanie solárnych technológií by sa malo v najbližších desiatich rokoch značne rozšíriť, pričom sklo je dnes jedným z najdôležitejších priehľadných materiálov, ktoré sú súčasťou fotovoltaických článkov a energetických systémov využívajúcich koncentrovanú slnečnú energiu, vrátane solárnych komínov, výroby biopalív s využitím slnečnej energie, solárnej fotokatalýzy, čistenia a odsolovania vody. Tieto spôsoby využitia sa rýchlo odrazia na znížení emisií skleníkových plynov a z environmentálneho hľadiska sú v súlade so zásadami trvalo udržateľnej energie. Rôzne pododvetvia zamerané na túto oblasť zohrávajú rozhodujúcu úlohu pri podpore a rozvoji týchto spôsobov využitia, a preto je z vedeckého, ako aj z výrobného hľadiska nesmierne dôležité, aby i naďalej zostali v EÚ.

4.7. Emisie skleníkových plynov dosahujú v celom sklárskom priemysle 20 miliónov ton a v keramickom priemysle 27 miliónov ton ročne. Obe odvetvia majú veľmi obmedzený potenciál znižovania týchto emisií. Znamená to, že zaradenie sklárskeho a keramického priemyslu do ETS EÚ nemá význam z fyzického ani ekonomického hľadiska. Navyše by to mohlo ohroziť znižovanie emisií skleníkových plynov. Podobné odhady možno uviesť pre takmer všetky energeticky náročné odvetvia a mali by sme sa vyhnúť príliš vysokým nákladom pri rozhodovaní o presune emisií CO₂ a pridelovaní kvót na tretie obdobie obchodovania. Rozmanitosť odlišných odvetví a pododvetví si vyžaduje osobitné hodnotiace kritériá. Tieto kritériá by mali zohľadňovať odlišné výrobné postupy, energetické požiadavky a reálny potenciál závodov znížiť emisie.

4.8. Kvôli nízkej úrovni koncentrácie, veľkej rozmanitosti produktov a nekvalitným verejne prístupným štatistickým údajom bude spravodlivé uplatňovanie ETS EÚ na keramický priemysel veľmi problematické. V súvislosti s hodnotením presunu emisií CO₂ v keramickom priemysle, otázku dostupnosti a jednotnosti údajov možno vyriešiť len prostredníctvom agregácie príslušných údajov na úrovni trojmiestneho číselného znaku (NACE rev. 2-2008). Pri takejto úrovni agregácie možno preukázať presun emisií CO₂ pri troch pododvetviach keramiky, konkrétne „výroba žiaruvzdorných výrobkov“ (NACE 23.2), „výroba stavebného materiálu z hlíny“ (NACE 23.3) a „výroba ostatných porcelánových a keramických výrobkov“ (NACE 23.4).

4.9. Keramický priemysel nemá rovnaký potenciál, pokiaľ ide o znižovanie emisií skleníkových plynov ako sklársky priemysel, hoci za zmienku stoja tepelno-izolačné vlastnosti moderných tehliel a obkladačiek. Keramický sektor je však dobrým príkladom udržateľnej spotreby a produkcie vďaka vlastnostiam výrobkov – trvácnosti a hygiene, ako aj estetickéj hodnote. Po produkcii má väčšina keramických výrobkov dlhodobú životnosť a mnohé si nevyžadujú žiadnu ďalšiu údržbu.

4.10. Keramický priemysel má jedno veľmi dôležité pododvetvie: výrobu žiaruvzdorných materiálov. Tieto materiály sú kľúčové pre mnohé odvetvia, ktoré využívajú procesy s vysokými teplotami: železiarske a oceliarske, sklárske, výroba vápna a cementu. Ich produkty by sa nedali vyrobiť bez kvalitných žiaruvzdorných materiálov, ktoré podporujú a uľahčujú využitie najvýkonnejších technológií vo vyššie uvedených odvetviach.

4.11. Hlavnou požiadavkou pre ďalší rozvoj z hľadiska celkovej konkurencieschopnosti, a najmä energetickej hospodárnosti a vplyvu na životné prostredie, je rozsiahly a efektívny výskum a vývoj. Platí to pre všetky odvetvia sklárskeho a keramického priemyslu, ale najmä pre sektor výroby špeciálneho skla, ktoré vo všeobecnosti vynakladá najväčší podiel svojich príjmov na inováciu kvôli rýchlo sa meniacemu charakteru vyrábaného produktu. Hoci nejde o hlavné pododvetvie z hľadiska objemu výroby a zamestnanosti, pre rozvoj tohto pododvetvia má mimoriadny význam, aby ostalo na území EÚ.

4.12. Prísne environmentálne a energetické predpisy, spoločne s absenciou rovnakých podmienok činnosti na medzinárodnom poli, vytvoria krátkodobý obrovský tlak na európske MSP a utlmia súkromné financovanie inovatívnych investícií a tiež výskum a vývoj. Environmentálne predpisy však rovnako stimulujú investície do výskumu a vývoja na účely zlepšenia energetickej hospodárnosti a obmedzenia závislosti od tradičných zdrojov energie. Následne môže poklesnúť podiel energie na celkových výrobných nákladoch. Tieto dlhodobé vplyvy si však budú vyžadovať výraznú aktivitu a podstúpenie rizika zo strany podnikov.

4.13. Dosiaľ viedli nedávne regulačné požiadavky a prísne normy k väčším inováciám v oblasti energetickej hospodárnosti a k optimalizácii výrobkov z environmentálneho hľadiska a z hľadiska bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Rozvíjajú sa tiež nové recyklačné postupy. Ďalší pokrok v recyklovaní keramiky je však obmedzený kvôli charakteru tohto produktu.

4.14. Pomocou ďalšieho výskumu sa keramika môže stať ešte príťažlivejšou a ekologickejšou alternatívou. Čerstvým príkladom môžu byť hlinené kvádre s lepšou tepelnou izoláciou, ktoré sú energeticky náročné pri výrobe a pri využití v stavebníctve dokážu pomôcť pri úspore energie. Ďalším príkladom môže byť využitie keramických výrobkov v automobiloch. Možno ich využiť ako nosnú technológiu pri mnohých citlivých súčiastiach motorov budúcnosti, a to vďaka ich jedinečnej odolnosti voči teplu, opotrebovaniu a korózii, vďaka ich nízkej hmotnosti a elektroizolačným a tepelnoizolačným vlastnostiam. Autá budúcnosti môžu obsahovať keramické súčasti v motoroch, ako aj v zariadeniach odolných voči opotrebovaniu v palivových systémoch a v ďalších súčiastkach ventilového rozvodu, ako sú samotné ventily a sedlá ventilov. Autá budúcnosti môžu využívať keramické palivové články pri prevádzke, ktorá bude takmer bez emisií.

V Bruseli 16. júla 2009

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Mario SEPI
